

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2271/2021
28.12.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ... и ДД из ..., које заступа пуномоћник Маја Миљевић, адвокат из ..., против туженог ЈКП за превоз путника „Аутотранспорт-Панчево“ са п.о. у ликвидацији, Панчево, кога заступа пуномоћник Саша Левнајић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године, у седници одржаној 28.12.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године, у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, као изузетно дозвољеној.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија туженог и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године и пресуда Основног суда у Панчеву П1 243/2019 од 11.06.2020. године, у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора са доприносима за обавезно социјално осигурање и одлуци о трошковима поступка, тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосновани тужбени захтеви тужилаца којим је тражено да се тужени обавезе да им исплати разлику између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, све у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом (чија су висина и датуми доспећа ближе означени у ставу првом изреке првостепене пресуде) и да на те износе уплати доприносе за обавезно социјално осигурање за сваког од тужилаца, као и да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године, у делу одлуке за исплату разлике на име остварених ефективних часова рада и рада недељом, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија туженог, изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године, у делу одлуке за исплату разлике на име остварених ефективних часова рада и рада недељом.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженом накнаде трошкове парничног поступка у износу од 58.500,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П1 243/2019 од 11.06.2020. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца и тужени је обавезан да тужиоцима на име накнаде штете исплати и то: тужиоцу АА на име разлике за остварене а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена укупан износ од 13.436,43 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада укупан износ од 44.166,73 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора укупно 84.767,46 динара и на име разлике зараде за рад недељом укупно 821,20 динара све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе у том ставу изреке, тужиоцу ББ на име разлике зараде за остварене а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена износ од 12.367,26 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада укупно 57.265,57 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора износ од 84.767,46 динара, све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе у том ставу изреке, тужиљи ВВ на име разлике зараде за остварене а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена укупно 9.384,70 динара, на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова исхране у току рада износ од 51.364,07 динара, на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора 84.767,46 динара и на име разлике зараде за рад недељом укупно 1.300,03 динара, све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе у том ставу изреке, тужиоцу ГГ на име разлике зараде за остварене а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена укупно 6.207,96 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада износ од 54.654,33 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора износ од 84.767,46 динара и на име разлике зараде за рад недељом укупно 98,94 динара, све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе у том ставу изреке и тужиоцу ДД на име разлике за остварене а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена износ од 5.326,61 динар, на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада укупно 55.686,02 динара и на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора 84.767,46 динара, све са законском затезном каматом на појединачно означене месечне износе у том ставу изреке. Ставом другим изреке тужени је обавезан да за тужиоце по исплати сваког припадајућег износа на име разлике зараде обрачуна и уплати доприносе за обавезно социјално осигурање надлежном Фонду, Заводу и Националној служби за запошљавање. Ставом трећим изреке тужени је обавезан да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 295.318,04 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2375/20 од 14.04.2021. године, ставом првим изреке одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Врховни касациони суд је оценио да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог као изузетно дозвољеној на основу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...55/14), у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, ради уједначавања судске праксе. Из тих разлога на основу члана 404. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији у наведеном делу на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија туженог основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужени је јавно комунално предузеће чији је оснивач Град Панчево. Тужени је тужиоцима као својим запосленима у спорном периоду од 01.07.2016. године до 31.07.2019. године обрачунавао и исплаћивао накнаду трошкова за исхрану у току рада месечно у износу од 2.700,00 динара бруто и накнаду трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора 1.000,00 динара месечно бруто. Исплате зарада, увећаних зарада и наведених трошкова вршене су у складу са Правилником о раду туженог и у складу са законским ограничењем зарада, те на основу обрачунских листа нема разлике у обрачунатој и исплаћеној заради. Правилником о раду туженог који је био у примени од 01.02.2014. године чланом 54. је прописано да запослени има право на увећану зарату у висини утврђеној Правилником у следећим случајевима: за рад на дан државних и верских празника који је нерадни дан -110% од основице, за рад ноћу -26% од основице, за прековремени рад -26% од основице, по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу -0,4% од основице, возач кондуктер -15% за сате ефективног рада, возач зглобног аутобуса -10% за сате ефективног рада, кондуктер зглобног аутобуса -5% за сате ефективног рада, за двократни рад -12% за сате ефективног рада у двократном распореду рада. Увећање зараде по основу других критеријума утврђује директор посебном одлуком.

У време ступања на снагу Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“ број 116/14 – ступио на снагу 28.10.2014. године) није постојао грански колективни уговор којим би се регулисала висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и трошкова за регрес за коришћење годишњег

одмора. Посебним колективним уговором за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије ("Службени гласник РС" број 27/15, ступио на снагу 26.03.2015. године) чланом 65. предвиђено је да запослени има право на накнаду трошкова за исхрану у току рада у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, а да се висина трошкова накнаде за исхрану у току рада са припадајућим порезима и доприносима утврђује дневно најмање у износу 250,00 динара. Чланом 66. предвиђено је да запослени има право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима најмање у висини 1/12 месечно од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику за претходну годину. Поред тога, утврђено је да је Посебним колективним уговором за јавна и јавно-комунална предузећа Града Панчева ("Службени гласник РС" број 59/2015) који се примењује од 03.07.2015. године у члану 80. предвиђено да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то за рад на дан празника који је нерадни дан најмање 110% процената од основице, за прековремени рад најмање 26% од основице, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде, за рад у сменама ако рад није вреднован при утврђивању основне зараде 10% од основице, за рад недељом најмање 10% од основице и по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу најмање 0,4% од основице. У члану 84. ПКУ регулисано је да запослени има право на накнаду трошкова за исхрану у току рада у висини утврђеној ПКУ, да се висина накнаде трошкова за исхрану у току рада са припадајућим порезима и доприносима утврђује дневно најмање у износу од 250,00 динара, да се исплаћује по истеку месеца истовремено са исплатом зараде. Такође у члану 85. ПКУ регулисано је да запослени у складу са ПКУ има право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима најмање у висини од 1/12 месечно од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику за претходну годину. Након ступања на снагу наведених Посебних колективних уговора, тужени је са тужиоцима закључио Анексе уговора о раду у којима је наведено да имају право на накнаду трошкова у складу са законом, наведеним Посебним колективним уговорима и општим актом.

Даље је утврђено да су тужиоци у спорном периоду остварили „вишак“ радних сати у виду разлике на основу ручно вођене евиденције и сати рада који су плаћени, при чему тужени није доказао да је рад тужилаца дужи од редовног радног времена вредновао у оквиру прерасподеле радног времена прерачуном у слободне дане и омогућио њихово коришћење, нити је донео одлуку о прековременом раду. Поједини тужиоци (осим ББ и ДД) остварили су часове рада и недељом које је тужени делимично платио. Вештачењем је утврђена разлика између припадајуће и исплаћене зараде за обављени рад и време проведено на раду за сваког од тужилаца (ефективни рад без примене увећања од 26%), као и разлика накнаде трошкова за исхрану у току рада, регреса за коришћење годишњег одмора и разлика између припадајуће и исплаћене зараде за рад недељом у складу са наведеним одредбама Посебних колективних уговора.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбене захтеве са припадајућим доприносима за обавезно социјално

осигурање, налазећи да тужиоцима припада накнада трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и трошкова за исхрану у току рада у висини разлике исплаћене и припадајуће накнаде обрачунате у складу са Посебним колективним уговором за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије ("Службени гласник РС" број 27/15), у складу са којим је закључен Посебни колективни уговор за јавна и јавно-комунална предузећа Града Панчева ("Службени гласник РС" број 59/2015). Поједини тужиоци (осим ББ и ДД) остварили су часове рада и недељом које је тужени делимично платио, па им припада неисплаћена разлика чија висина (10% од основице) је утврђена вештачењем на основу члана 80. Посебног колективног уговора за јавна и јавно-комунална предузећа Града Панчева ("Службени гласник РС" број 59/2015). Поред тога тужени није вредновао рад тужилаца дужи од редовног радног времена у оквиру прерасподеле радног времена и омогућио коришћење слободних дана, нити тужиоци траже разлику зараде по основу прековременог рада, већ зараду за рад дужи од пуног радног времена (ефективни рад) чија висина је утврђена вештачењем у овој парници, па тужиоци имају право на тако опредељене новчане износе на основу чланова 104, 105. и 106. Закона о раду.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова није правилно у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора.

Одредбом члана 1. Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“ број 116/14 – ступио на снагу 28.10.2014. године) прописано је да се овим законом привремено уређује основица, односно вредност радног часа, вредност бода и вредност основне зараде, за обрачун и исплату плата односно зарада, као и других сталних примања изабраних, именованих, постављених запослених лица корисника јавних средстава са циљем очувања финансијског система у Републици Србији и система плате и зарада у јавном сектору. У члану 3. став 1. наведеног закона прописано је да се у овом закону платом сматра зарада запосленог код корисника јавних средстава утврђена у складу са законом који уређује радне односе, односно плате изабраног, именованог и постављеног лица, запосленог код корисника јавних средстава утврђен у складу са законом који уређује плате у државним органима, органима локалне власти, организацијама обавезног социјалног осигурања и јавним службама. По члану 4. закона ништаве су одредбе општег или појединачног акта (осим појединачног акта којим се плата повећава по основу напредовања) којима се повећавају основице, коефицијенти и други елементи, односно уводе нови елементи, на основу којих се повећава износ плата и другог сталног примања код субјеката из члана 2. овог закона, донет за време примене овог закона.

Тужени је корисник буџетских средстава, па се на њега осим поменутог закона примењује и Закон о буџету и Закон о буџетском систему, па обавезе које преузима морају одговарати апропријацији која му је одобрена за ту намену у одговарајућој буџетској години (члан 54. Закона о буџетском систему).

Под зарадом се сматрају примања из радног односа, као што је између осталог и накнада за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, а што

произилази из одредбе члана 105. Закона о раду, а појам зараде у складу са Законом о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, подразумева зараду утврђену у складу са законом који уређује радне односе. Другачијим тумачењем појма зараде не би био испуњен циљ Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава (члан 1.) јер би то значило селективну примену закона, имајући у виду да коефицијент за обрачун плате изабраних, именованих и постављених лица и запослених у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама, садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на које се као и на запослене код туженог примењује Закон о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава.

С обзиром да су правила из Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава, Закона о буџету и Закона о буџетском систему императивне природе, које се морају безусловно поштовати, без права да се у њима било шта мења, код буџетског финансирања плата код туженог није могуће применити корективно правило из члана 8. став 2. Закона о раду, јер је управо законом одређен начин утврђивања основице за плате. Због тога су по оцени Врховног касационог суда одредбе Посебног колективног уговора донете након ступања на снагу Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава ништаве и као такве не могу да производе правно дејство (ПКУ не може бити супротан закону на основу члана 103. ЗОО у вези члана 240. Закона о раду) због чега су нижестепене пресуде преиначене у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора са доприносима за обавезно социјално осигурање и тужбени захтеви тужилаца у том делу одбијени као неосновани.

На основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

Одлучујући о ревизији туженог у преосталом делу којим је досуђена накнада на име разлике зараде за остварене, а неплаћене ефективне часове рада дуже од радног времена и за рад недељом, Врховни касациони суд није прихватио предлог за одлучивање о ревизији туженог као изузетно дозвољеној на основу члана 404. став 1. ЗПП. Разлози на којима су засноване одлуке нижестепених судова одговарају и усклађени су са важећим тумачењем материјалног права, тако да не постоји потреба за новим тумачењем права или разматрањем правних питања од општег интереса. Ревидент није доказао да у конкретном случају постоји различита судска пракса у идентичној или сличној чињенично правној ситуацији, па не постоји потреба уједначавања судске праксе. Из изнетих разлога одлучено је као у ставу трећем изреке.

Врховни касациони суд је испитао дозвољеност изјављене ревизије у наведеном делу на основу члана 410. став 2. ЗПП и утврдио да ревизија није дозвољена.

Према члану 441. ЗПП ревизија је увек дозвољена у споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа, а уколико се тужбени захтев односи на потраживање у новцу у овој врсти спорова, дозвољеност ревизије се цени на основу члана 403. став 3. ЗПП. Према наведеној одредби ревизија није дозвољена у имовинско-правним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000,00 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба у овој парници поднета је 09.08.2019. године, а вредност предмета спора побијаног дела за сваког од тужилаца очигледно не прелази динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, па ревизија у наведеном делу није дозвољена.

На основу члана 413. ЗПП одлучено је као у ставу четвртом изреке.

Тужени је у претежном делу успео у поступку, па му сходно успеху у спору на основу чланова 153, 154 и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. Закона о парничном поступку припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име састава одговора на тужбу од стране адвоката у износу од 6.000,00 динара, заступања на три одржана рочишта по 7.500,00 динара и састав жалбе 12.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време пресуђења, као и за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ове парничне радње („Службени гласник“ 37/2021 од 14.04.2021. године). Трошак судске таксе није признат јер захтев није опредељен на основу члана 163. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић